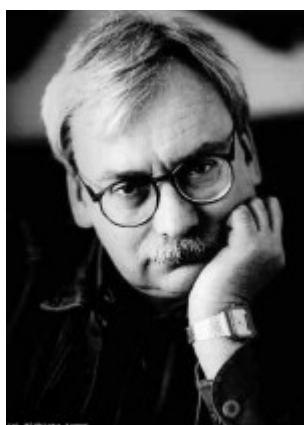

76 ROCZNICA URODZIN PISARZA

Poznaj mistrza polskiej fantasy

Autor: Culture.pl

Autor powieści i opowiadań fantastycznych, a także esejów i słowników dotyczących tego gatunku literackiego ("Świat króla Artura" oraz "Rękopis znaleziony w smoczej jaskini"). Urodził się 21 czerwca 1948 w Łodzi, gdzie mieszka do dzisiaj.

Z wykształcenia ekonomista, w latach 1972-94 pracował w handlu zagranicznym.

Sapkowski jest pięciokrotnym laureatem nagrody im. Janusza A. Zajdla, stanowiącej najważniejsze wyróżnienie dla autorów fantastyki. W roku 1997 został wyróżniony Paszportem Polityki w dziedzinie literatury. Popularność pisarza nie ogranicza się przy tym do Polski. Jego powieści tłumaczono m.in. na rosyjski, angielski, czeski i niemiecki, a także chiński i koreański. W czerwcu 2009 angielski przekład powieści "Krew elfów" otrzymał nagrodę David Gemmel Award for Fantasy. W roku 2008 pisarz został honorowym obywatelem swojej rodzinnej Łodzi.

Sapkowski karierę literacką rozpoczynał jako tłumacz związany z czasopismem "Fantastyka". Zadebiutował dzięki ogłoszonemu przez nie konkursowi w roku 1985 (opowiadanie "Wiedźmin" zdobyło trzecie miejsce – pierwsze otrzymał Marek S. Huberath). Dalsze opowiadania drukował najpierw w tym piśmie, a potem w kontynuującej je "Nowej Fantastyce", natomiast jego powieści bez wyjątku publikowało specjalizujące się w tym gatunku literackim wydawnictwo superNOWA.

Popularność Sapkowskiemu zapewniła saga o wiedźminie, złożona z trzech tomów opowiadań oraz powieściowego pięcioksięgu. Początek dały jej krótkie formy zawarte w tomach "Wiedźmin", "Ostatnie życzenie" oraz "Miecz przeznaczenia". W większości z nich powtarzającym się rozwiązaniem konstrukcyjnym było przekształcanie schematów fabularnych znanych z bajek, zawsze zmierzające w stronę wersji bardziej mrocznej i brutalnej niż oryginał. I tak na przykład bohaterka opowiadania "Mniejsze zło", stanowiąca daleki odpowiednik Królowy Śnieżki, przystaje do trudniącej się rozbojem bandy siedmiu krasnoludów, a powodem okrucieństwa macochy względem niej jest przepowiednia,

przypisująca księżniczkom urodzonym w dniu zaćmienia słońca skłonności psychopatyczne, jak również biologiczne mutacje (potwierdzone przez sekcje zwłok paru ofiar przepowiedni). Opowiadanie nie daje zresztą jasności w kwestii, czy główna bohaterka, Renfri, należy do dotkniętej klątwą grupy.

Z opowiadań stopniowo wyłania się zrzęb fabularny większej całości. Czytelnik poznaje kolejne istotne dla cyklu postaci. Głównym bohaterem jest wiedźmin Geralt z Rivii – to człowiek trudniący się zawodowo zwalczaniem potworów, szkolony do tego od dziecka i posługujący się kodeksem moralnym swojej gildii. Kodeks ów zakłada m.in. zachowanie neutralności i unikanie opowiadania się za jedną ze stron w wątpliwych moralnie sytuacjach (znów należy tu przywołać opowiadanie "Mniejsze zło"). Warto wspomnieć również o czarodziejce Yennefer, z którą Geralta łączy skomplikowany związek, oraz o poecie Jaskrze.

W jednej ze swoich przygód Geralt prosi o zapłatę, powołując się na "prawo niespodzianki". Jest to znana z wielu legend prośba o ofiarowanie czegoś, co gospodarz ma w domu, a jeszcze o tym nie wie. Sytuacja komplikuje się, gdyż gospodarzem jest królowa Cintry, a "niespodzianką" okazuje się przedmałżeńskie dziecko jej córki, dziewczynka nazwana później Ciri. Losy wiedźmina i dziewczynki splatają się ponownie po upadku królestwa i po śmierci jej rodziców – Geralt domaga się takiej samej zapłaty od człowieka, któremu w podróży uratował życie, i znów niespodzianką okazuje się Ciri, która przybłąkała się do gospodarstwa. Wkrótce okazuje się, że dziewczynka, mająca domieszkę krwi elfów, w znaczący sposób wpłynie na losy opisywanego w powieści świata. Ujawnia ona bowiem zdolności daleko wykraczające poza zakres tego, co w powieściowym świecie jest uznawane za czary i magię.

Charakterystyczna dla opowiadań fragmentaryczność nie opuszcza pisarza i w pięcioksięgu. Fabuła nie rozwija się linearnie, a ważne dla niej informacje często podawane są jako przygodne. Utrata istotnego dla politycznych machinacji listu zostaje przedstawiona w postaci swego rodzaju noweli o królewskim posłańcu nazwiskiem Applegat. Pisarz przyzwyczajają nas do niego jak do bohatera, który odegra istotną rolę w dalszym ciągu powieści – tylko po to, by zabić go po kilkunastu stronach strzałą zbuntowanych, działających w partyzantce elfów.

Ten ostatni motyw każe powiedzieć o innym elemencie pisarstwa Sapkowskiego, jakim są aluzje do współczesności i bliskiej historii. I tak pojawiające się w pięcioksięgu zamorskie,

merkantylne i izolacjonistyczne mocarstwo Kowir stanowi czytelną aluzję do Stanów Zjednoczonych, pojawia się wątek pogromów elfów i krasnoludów czy aneksji kraju dokonywanej pod hasłem ochrony mniejszości narodowych, podobnie jak to uczynili Rosjanie w Polsce 17 września 1939 roku.

Sapkowski jest wyśmienitym stylizatorem i niejednokrotnie wymyśla nietypowe konwencje dla przedstawiania powieściowych wydarzeń. Na przykład kluczowa dla historii fikcyjnego świata bitwa pod Brenną, która powstrzymała imperialistyczne zakusy Nilfgaardu, zostaje przedstawiona z kilkunastu cząstkowych, a uzupełniających się perspektyw. Najważniejsze z nich to: opowieść snuta z perspektywy lazaretu, tekst kroniki spisanej przez jednego z uczestników bitwy (kleryka walczącego jako ochotnik w chłopskiej piechocie), wreszcie – odbywający się kilkadziesiąt lat później egzamin w akademii wojskowej pokonanego w bitwie cesarstwa.

Wiedźmin to bohater, który odcisnął swoje piętno na kulturze popularnej. Postać ta występuje w komiksach rysowanych przez Bogusława Polcha w latach 1993-1995. Poza opowiadaniem Sapkowski udostępnił mu przynajmniej jeden pomysł niezrealizowany w formie prozatorskiej. Geralt z Rivii zagrał też Michał Żebrowski w – źle skądinąd przyjętym – filmie (2001) oraz serialu telewizyjnym (2002), wyreżyserowanych przez Marka Brodzkiego. Na podstawie wątków z pięcioksięgu powstała gra komputerowa "Wiedźmin" – jak dotąd najlepiej sprzedający się polski produkt w tej dziedzinie. Dialogi w zawartych w niej filmowych wstawkach udatnie naśladują styl Sapkowskiego, niekiedy śmielsze od oryginału w aluzjach obyczajowych (fragmenty są dostępne w serwisie YouTube).

Mimo protestów czytelników, Sapkowski definitywnie zrezygnował z kontynuacji sagi o wiedźminie. Kolejny napisany przez niego cykl stanowi trylogia husycka, której głównym bohaterem jest Reinmar z Bielawy, zwany także Reynevanem von Bielau. Akcja osadzona jest w XV wieku, podczas wojen husyckich, na ziemiach polskich, śląskich oraz czeskich. Główny bohater przedstawiony jest jako dość kochliwy adept magii, wciąż muszący uciekać przed kolejnymi zagrożeniami, z dziwną regularnością podejmujący błędne decyzje. W pewnym momencie przystaje on do husytów, co bynajmniej nie zapewnia mu większego bezpieczeństwa.

Mariusz Czubaj uważa, iż:

trylogia Sapkowskiego jest bowiem polemiką z polską tradycją powieści historycznej, z – dajmy na to – Kraszewskim i Sienkiewiczem, którzy pisywali o okrutnych czasach, pozbawiając je dozy okrucieństwa i najprostszego ludzkiego wymiaru. Tymczasem autor 'Wiedźmina' nie ukrywa, że jego postaci to ludzie niespecjalnie – powiedzmy – subtelni, za to z lubością pławiący się w tym, co kiedyś wielki teoretyk literatury Michaił Bachtin nazwał 'dołem materialno-cielesnym'.

Trop ten potwierdzają liczne nawiązania językowe do Henryka Sienkiewicza oraz inne spojrzenie na postaci historyczne znane chociażby z "Krzyżaków" (takie, jak Jagiełło czy królowa Jadwiga).

W 2009 roku Sapkowski po raz kolejny zaskoczył czytelników, osadzając powieść pod tytułem "Żmija" w Afganistanie podczas radzieckiej interwencji. Głównym bohaterem jest tym razem obdarzony zdolnościami paranormalnymi chorąży Armii Radzieckiej Paweł Lewart, mogący wylegitymować się polskim pochodzeniem. Jego nadprzyrodzone umiejętności przytłumił co prawda pobyt w szpitalu psychiatrycznym, lecz spotkanie tytułowej żmii pozwala je odzyskać.

Po omówieniu tych wszystkich pozycji można zaryzykować stwierdzenie, iż pisarstwo Sapkowskiego zmierza w stronę coraz ściślej osadzania motywów fantastycznych w rzeczywistości. Saga o wiedźminie dzieje się w świecie wymyślonym (choć padają sugestie, jakoby akcja miała miejsce na Ziemi przed epoką lodowcową), trylogia husycka – na początku XV wieku, natomiast "Żmija" ociera się o teraźniejszość (w epilogu mowa jest o polskiej interwencji w Afganistanie).

W 2013 roku ukazał się długo wyczekiwany "Sezon burz" – kolejna powieść z cyklu o Wiedźminie, która nie była jednak bezpośrednią kontynuacją "Pani jeziora". Opisywane w niej wydarzenia rozgrywają się przed opisanymi w opowiadaniu "Wiedźmin". Na podstawie książki zrealizowano dwudziestogodzinne słuchowisko radiowe, w którym udział wzięło ponad osiemdziesięciu aktorów, m.in. Krzysztof Gosztyła, Krzysztof Banaszyk, Anna Derwiszowska i Adam Ferency

W 2012 roku został odznaczony srebrnym medalem Gloria Artis.

Andrzej Sapkowski jest jednym z najpopularniejszych polskich pisarzy zagranicą: jego książki tłumaczone były m.in. na angielski, niemiecki, francuski, włoski i hiszpański. Sławy przysporzyły jego książkom nagradzane na całym świecie gry komputerowe, rozgrywane się w świecie Geralta z Rivii: "Wiedźmin" (2007), "Wiedźmin 2: Zabójcy Królów" (2011) i "Wiedźmin 3: Dziki Gon" (2015) wraz z dodatkami "Serca z kamienia" (2015) i "Krew i wino" (2016). Wiedźmińskie uniwersum stanowi także podstawę do cyfrowej gry planszowej "Wiedźmin: Gra przygodowa" (2014), cyfrowej gry karcianej "Gwint: Wiedźmińska gra karciana" (2018) oraz połączenia komputerowej gry RPG i gry karcianej, "Wojna Krwi: Wiedźmińskie opowieści" (2018). Saga o wiedźminie jest także kanwą serialu fantasy "Wiedźmin" po raz pierwszy wyemitowanego na platformie Netflix pod koniec 2019 r.

Autor: Paweł Koziół, październik 2010

Multimedia

1. Polcon 2012: Andrzej Sapkowski - spotkanie autorskie

<https://www.youtube.com/watch?v=iZSLNoOryzc>

Czas: 56:51

2. <http://andrzejsapkowski.pl/> - nieoficjalna strona poświęcona twórczości Andrzeja Sapkowskiego.